

तसेच देहादिंच्या स्वाभाविकतेचे विवेचन केल्यानंतर असे स्पष्ट होते की, आत्म्याचे जन्म मरण देखिल देहोपाधिक, अर्थात् देहरूप उपाधिच्या आश्रयानेच असते, वास्तविक नाही, तेव्हा अशा जन्म मरणा कारणाने शोक करणे उचित नाही, असे सांगताहेत-----

अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत ।

अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥ २८ ॥

सर्वच भूते,आरंभी अर्थात् जन्मापूर्वी अव्यक्त,मध्यंतरीअर्थात् केवळ जीवित असतानाच व्यक्त,आणि मरणानंतर पुन्हा अव्यक्तच असतात. तेव्हा, हे भरतवंशीय अर्जुना! त्या विषयी शोक करण्याचे कारणच काय? ॥ २८ ॥

अव्यक्तादीनीति । अव्यक्तप्रधानं तदेवादिः उत्पत्तेः पूर्वरूपं येषां तान्यव्यक्तादीनि भूतानि शरीराणि कारणात्मना स्थितानामेवोत्पत्तेः । तथा व्यक्तमभिव्यक्तं मध्यजन्ममरणान्तरालस्थितिलक्षणं येषाम् । अव्यक्ते निधनं लयो येषां तानिमान्येवम्भूतान्येव । तत्र तेषु का परिदेवना कः शोकनिमित्तो विलापः । प्रतिबुद्धस्य स्वप्नदृष्टवस्तुष्विव शोको न युज्यत इत्यर्थः ॥ २८ ॥

प्रधान अव्यक्त, तोच ज्यांचा प्रारंभ अर्थात् उत्पत्ति पूर्वरूप आहे,असी ही अव्यक्तादि भूते शरीरे. कारण जे कारणरूपाने अस्तित्वात असते, त्याचीच कार्यरूपाने उत्पत्ति होत असते. तसेच व्यक्त म्हणजे प्रकट ही जन्म मरणा मधिल स्थिति असुन अव्यक्तामधेच ज्यांचा लय होतो, असी ही शरीरे आहेत. त्यांच्या विषयी शोक कसला, अथवा शोकाने विलाप कसला. भाव असा कि, जागा झालेला माणूस स्वप्नामधे पाहिलेली वस्तु नष्ट झाली म्हणून शोक करत नसतो,त्या प्रमाणेच या विषयी देखिल शोक करणे उचित नाही ॥ २८ ॥

कुतस्तर्हि विद्वांसोऽपि लोके शोचन्ति आत्मज्ञानादेवेत्याशयेनात्मनो दुर्विज्ञेयतामाह-----

तर मग या जगामधे विद्वांस लोक देखिल शोक का करतात? आत्म्याचे यथार्थ ज्ञान नसल्यानेच ते शोक करत अतात, अशा भावाने आत्म्याची दुर्विज्ञेयता वर्णन करताहेत-----

आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेनम्

आश्चर्यवद्ब्रूति तथैव चान्यः ।

आश्चर्यवच्चैनमन्यः शृणोति

श्रुत्वाप्येनं वेद न चैव कश्चित् ॥ २९ ॥

कोणी यांकडे आश्चर्यकारक वस्तु अशा दृष्टिने पाहतो, दुसरा कोणी याचे वर्णन आश्चर्यासारखे करतो, तर अन्य कोणी यास जणू काय आश्चर्यच असे ऐकतो, परंतु ऐकूनही (यापैकी कोणीही) याला तत्त्वतः जाणत नाहीत. ॥ २९ ॥